

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej z okazji obchodów 100-lecia działalności PTS

Statystyczny obraz metropolii – stan obecny i perspektywy rozwoju

Na przestrzeni ostatnich kilku lat w polskiej literaturze i badaniach naukowych, ale także i w polityce szczególną uwagę poświęca się powiązaniom miast z ich otoczeniem oraz wpływem tych obszarów i zachodzących w nich procesów na rozwój regionu. Jedną z głównych teorii opisuje silne związki pomiędzy miastem, a otaczającymi je obszarami wiejskimi polegającymi na dostarczaniu dla miast np. żywności, zasobów ludzkich czy surowców, a dla otoczenia np. dostępu do kultury. Inna, prezentuje stanowisko, iż związki te, w dobie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, obywatelskiego, osłabiają się i dotyczą dziś wyłącznie zapewnienia miastu przestrzeni do wypoczynku czy mieszkania, a obszarom wiejskim wyłącznie dostępu do kultury i nauki.

Jednak niezależnie od przyjętej teorii, procesy metropolizacyjne w obecnym świecie zachodzą, a podłożem metropolizacji jest jedna z podstawowych potrzeb człowieka - dążenie do poprawy warunków życia. Przejawia się to w stale rosnącej urbanizacji miast oraz zmianach w strukturze osadniczej, demograficznej i ekonomicznej (rynek pracy), wyrażanych pod postacią danych statystycznych i obrazowanych w wynikach badań. Tempo i kierunek zmian w obszarze metropolii w znacznej mierze kształtuje jednak sytuacja gospodarcza i społeczna oraz polityka przestrzenno-planistyczna kraju lub regionu i związane z tym akty prawne. Dlatego istnieje potrzeba prowadzenia badań i analiz w tym zakresie oraz kreowania rozwiązań, które ograniczą negatywne skutki procesów metropolizacyjnych i pozwolą na zrównoważony rozwój oraz wzrost dobrobytu w regionie.

Ten aspekt był głównym tematem międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej z okazji obchodów 100-lecia działalności PTS w dniach 15-16 listopada br. w Toruniu pt. „Statystyczny obraz metropolii – stan obecny i perspektywy rozwoju”. Organizatorami były Oddziały PTS w Bydgoszczy i w Toruniu oraz współpracujące z nimi - Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Wydział Nauk Ekonomicznych

i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Patronat nad konferencją objęli: Prezes GUS prof. dr hab. Janusz Witkowski, Wojewoda Kujawsko-Pomorski Ewa Mes oraz Marszałek Województwa Kujawsko – Pomorskiego Piotr Całbecki.

W skład komitetu organizacyjnego, pod przewodnictwem zastępcy dyrektora Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy i członka PTS - Barbary Ptaszyńskiej, wchodzili: zastępca przewodniczącego: dr Michał Pietrzak – WNEiZ UMK, skarbnik - Agnieszka Wasila – PTS Oddział w Bydgoszczy, członkowie komitetu: Katarzyna Klamrowska - US Bydgoszcz, Małgorzata Rybak – PTS Oddział w Bydgoszczy. Funkcje sekretarzy pełnili pracownicy

statyczna diagnoza metropolii. Ze względu na dużą liczbę zgłoszonych referatów – czterdzieści cztery - zorganizowano siedem sesji, w tym dwie równoległe.

Uczestnikami spotkania byli m.in. przedstawiciele administracji rządowej, samorządu terytorialnego w tym biur planowania przestrzennego i organizacji samorządowych, organizacji pracodawców, środowiska naukowego oraz statystyki publicznej i członkowie PTS. Opiekę naukową konferencji zapewnił Komitet Naukowy w składzie: prof. dr hab. Andrzej Stanisław Barczak, prof. dr hab. Bogdan Suchecki, prof. dr hab. Jadwiga Suchecka, prof. dr hab. Danuta Strahl, prof. dr hab. Wojciech Kosiedowski, Przewodnicząca Komitetu Naukowego, dr hab. Elżbieta Szulc, prof. UMK.

Rozpoczęcie konferencji. Prof. dr hab. Józef Stawicki i p. Wioletta Zwara

Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy: Małgorzata Górka i Stella Winnicka.

Konferencję organizacyjnie i finansowo wsparł Prezes PTS - prof. dr hab. Czesław Domański.

Wiodącymi tematami poszczególnych sesji w trakcie konferencji były następujące zagadnienia: metropolizacja jako element polityki regionalnej państwa, delimitacja obszarów metropolitalnych, metropolia jako sposób na rozwój regionu oraz staty-

Uroczystej inauguracji dokonali Przewodnicząca PTS Oddział w Bydgoszczy i Dyrektor Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy - Wioletta Zwara oraz Dziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK w Toruniu – prof. dr hab. Józef Stawicki.

Powitania uczestników konferencji dokonał Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotr Całbecki i Wiceprezes PTS Wiesław W. Łagodziński, którzy pod-

kreślili istotną rolę jaką odgrywa statystyka oraz PTS doceniając zasługi polskich statystyków dla rozwoju społeczeństwa demokratycznego i obywatelskiego.

Z okazji 100-lecia Prezes PTS prof. dr hab. Czesław Domański przyznał medale za zasługi na rzecz towarzystwa dla działaczy Oddziałów PTS w Bydgoszczy i Toruniu. W inauguracyjnej części konferencji medale w imieniu PTS wręczył Władysław W. Łagodziński. Odznaczone osoby to: Wojciech Biały, Bernard Czajkowski oraz Krystyna Jakubowska.

Wojciech Biały przez blisko ćwierć wieku (w latach 1982-2007) kierował Urzędem Statystycznym w Bydgoszczy, z powodzeniem prowadząc go przez trudny okres transformacji ustrojowej oraz reformy samorządowej z 1999r. Wraz z dr Jerzym Muzalewskim i Teresą Wróblewską zakładał w 1987 Oddział PTS w Bydgoszczy. Zaangażowany w rozwój statystyki jako istotnej gałęzi nauki stawiał na podnoszenie kwalifikacji kadr i edukację statystyczną społeczeństwa – już na początku lat 90-tych współorganizował szkolenia dla pracowników i spotkania tematyczne z zakresu statystyki opisowej i matematycznej. W uznaniu swojej wieloletniej służby wielokrotnie doceniany i odznaczany: w 1990r. Srebrną Odznaką „Za zasługi dla statystyki” oraz w 2003r. Odznaką Honorową „Za zasługi dla statystyki RP”.

Bernard Czajkowski był wieloletnim pracownikiem służb statystyki publicznej w Toruniu oraz założycielem Oddziału PTS w Toruniu – przez lata najbardziej liczny oddział terenowy w kraju. W uznaniu licznych zasług dla Towarzystwa przez dwie kadencje był członkiem Rady Głównej PTS. Zaangażowany w podnoszenie prestiżu nauki o statystyce i budowanie trwałych relacji ze środowiskiem naukowym, inicjował współpracę Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego z Wydziałem Nauk Ekonomicznych (Zakład Statystyki i Ekonometrii) UMK. Aktywny uczestnik dyskursu nt. rozwoju statystyki publicznej, w latach 80-tych i 90-tych autor i współautor licznych publikacji i artykułów naukowych, m.in. wydawanych na łamach Wiadomości Statystycznych.

Krystyna Jakubowska swoje życie zawodowe związała ze statystyką publiczną, rozpoczynając pracę w Wojewódzkim Urzędzie Statystycznym we Wło-

clawku, ciesząc się niezmiennie opinią sumiennego i zaangażowanego statystyka. Od 1989r. jest członkiem PTS Oddział w Toruniu. Bogate doświadczenie jako współautor wielu publikacji WUS we Włocławku, starała się wykorzystać przez upowszechnianie wiedzy o metodologii badań statystycznych wśród kolegów z pracy. Na przestrzeni wielu lat z ogromnym zaangażowaniem i satysfakcją organizowała spotkania z młodzieżą, gdzie poszerzała wiedzę uczniów z zakresu statystyki, a szczególnie z umiejętności interpretowania danych. Współorganizowała spotkania pracowników Urzędu ze środowiskiem naukowym UMK w Toruniu, służące podwyższaniu kwalifikacji statystyków w zakresie teorii praktyki badań statystycznych.

„Metropolizacja jako element polityki regionalnej państwa”

Zgodnie z nowymi kierunkami rozwoju państwa, ujętymi w strategicznych dokumentach m.in. Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020 czy założeniach do Krajowej Polityce Miejskiej oraz zbliżającą się nową perspektywą finansową Unii Europejskiej w na lata 2014-2020, szeroko rozumiana polityka miejska stała się kluczowym elementem rozważań. Obejmują one praktycznie wszystkie sfery życia człowieka, m.in.: rynek pracy, edukację, transport, kulturę. Zaprezentowane w tym obszarze referaty nakreśliły istotę problemu w kontekście procesów decyzyjnych zachodzących na szczeblu krajowym i regionalnym oraz wskazały potencjalne zagrożenia i szanse dla kreowania polityki regionalnej państwa. Prof. dr hab. Tomasz Kaczmarek z UAM w Poznaniu zaprezentował temat „Rankingi metropolii - zagadnienia metodyczne i praktyczne”. Zwrócił nim uwagę na istotne znaczenie wszelkiego rodzaju rankingów konkurencyjności miast czy metropolii, zarówno w wymiarze międzynarodowym jak i krajowym. W opinii prof. Kaczmarka wynika to z dużego zapotrzebowania społecznego, politycznego i medialnego na różnego rodzaju analizy oraz próby pozycjonowania miast, na podstawie różnych danych i wskaźników. Dokonał również analizy najważniejszych rankingów metropolii krajowych i zagranicznych.

W innym referacie pt.: „Foresight metropolitalny - przypadek górnośląski” prof. dr hab. Andrzej Klasik oraz dr Jerzy Biniński z UE w Katowicach przybliżyli w syntetyczny sposób studia foresight’owe (podstawową ideę, główne produkty i metodologię badań) wykonane w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym dotyczące sektora kultury. Studia te pozwalają na definiowanie rekomendacji strategicznych dla polityki metropolitalnej oraz analizy strategicznej i wyznaczania strategii zogniskowanej wokół oferty produktów metropolitalnych.

Z kolei dr hab. Włodzimierz Okrasa, prof. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, wystąpił z referatem poruszającym zagadnienie wpływu procesów kształcenia na poziomie wyższym na poziom dobrostanu społeczności lokalnych funkcjonujących na bezpośrednio otaczających je terenach (poza-metropolitalnych). Rozważał czy procesy te przyczyniają się bardziej do ujednoczenia czy też do zwiększenia różnicowań w tym zakresie. Referat pt.: „Metropolizacja i kształcenie wyższe jako czynniki zróżnicowania dobrostanu społeczności lokalnej: wstępna dekompozycja nierówności”.

Prof. dr hab. inż. Ludosław Drelichowski z Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy zaprezentował referat pt. „Metody planowania bilansowania i zapewnienia równowagi budżetowej w tworzeniu i weryfikacji strategii rozwoju metropolii” analizował czy, w jakim stopniu i w jakich warunkach możliwe jest zastosowanie hurtowni danych oraz narzędzi klasy business intelligence dla analizy dynamiki procesów umożliwiających bardziej efektywną ocenę zmian zachodzących w strategii kształtowania rozwoju struktur metropolitalnych.

Prof. dr hab. Wojciech Kosiedowski i dr Mariusz Czupich z Uniwersytetu UAM w Toruniu zaprezentowali temat: „Region Europy Środkowo-Wschodniej wobec światowego kryzysu finansowego: procesy konwergencji/dyergencji i ich związki z metropolizacją”.

Prof. dr hab. Daniela Szymańska i dr Justyna Chodkowska-Miszczuk z UAM w Toruniu przeprowadziły analizę policentrycznych obszarów metropolitalnych w kontekście doświadczeń wybranych krajów europejskich.

„Delimitacja obszarów metropolitalnych”

Delimitacja przestrzenna obok problemu zarządzania obszarem metropolitalnym jest jednym z najbardziej newralgicznych aspektów tworzenia się metropolii, szczególnie interesujących polityków oraz jednostki administracji publicznej odpowiedzialne za zarządzanie regionem i zapewnienie jego rozwoju. Istotą sprawy jest wyznaczenie granic przestrzennego oddziaływania miasta na otaczający je teren oraz wskazanie metod opisujących, najlepiej w sposób jednoznaczny, obszary wpływu. Z tym zagadnieniem związana jest konieczność wskazania odpowiednich kryteriów i sprecyzowanie zestawu wskaźników, które stanowią podstawę delimitacji obszarów metropolitalnych. Ważny byłby taki dobór wskaźników, który zagwarantuje możliwość przeprowadzania delimitacji w przyszłości oraz pozwoli na obiektywną i rzetelną ewaluację strategicznych decyzji podjętych w tym zakresie. Na konferencji przedstawiony został cały wachlarz metod.

Jedną z nich zaprezentował Prof. dr hab. Przemysław Śleszyński z Polskiej Akademii Nauk w prezentacji pt.: „Problemy delimitacji Miejskich Obszarów Funkcjonalnych w Polsce”. Profesor nakreślił podstawowe uwarunkowania, związane z problemem wyznaczania zasięgów oddziaływania ośrodków miejskich oraz ich hierarchią administracyjno-osadniczą. Przedstawił wyniki dotychczasowych prac, związanych z delimitacją Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, wykonanych w pracach ESPON oraz dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Na koniec, wskazując powiązania i przepływy różnego typu, jako najlepszy sposób identyfikowania zasięgów, siły i kierunków oddziaływań, sformułował potrzeby informacyjne, związane z dostępnością materiałów źródłowych dla potrzeb delimitacji.

Interesujące podejście do problemu często „od pomysłu do planu” (cyt. Adam Derc, Jowita Maćkowiak) opisali Dr Mirosław Biczkowski, dr Iwona Muller-Frączek, dr Joanna Muszyńska, dr Michał Pietrzak, dr Justyna Wilk z UAM w Toruniu, Adam Derc, Jowita Maćkowiak z Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego, dr Jacek Kowalewski, Sylwia Filas-Przybył z Urzędu Statystycznego w Poznaniu, Agnieszka Wałęga, Przemysław Malczew-

ski z Wojewódzkiego Biura Urbanistycznego we Wrocławiu oraz Marta Kukuła z Politechniki Wrocławskiej, dr hab. Dariusz Sokołowski, dr Renata Jaroszevska-Brudnicka, dr Monika Radwańska, Barbara Szyda z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Marek Ręklewski z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.

„Diagnoza statystyczna metropolii”

Statystyka, w tym także statystyka publiczna, wspierając działania podejmowane na szczeblu ogólnokrajowym oraz regionalnym stara się zaspokoić zapotrzebowanie na metodologię, metodykę i informację statystyczną. Uzyskane wyniki badań pozwalają na ewaluację obranych kierunków rozwoju oraz ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie, w szczególności stan struktury ludności, sieci osadniczej czy kapitału ludzkiego.

Kluczowe referaty w tym obszarze tematywnym wygłosili prof. dr hab. Iwona Jażdżewska - Uniwersytet Łódzki, Władysław W. Łagodziński - PTS oraz Dominika Rogalińska z GUS w Warszawie. Prof. dr hab. Iwona Jażdżewska w prelekcji pt.: „Kształtowanie się metropolii w Polsce w świetle zmian gęstości ludności miejskiej”, opierając się m.in. na danych statystycznych statystyki publicznej, opisała zmiany gęstości zaludnienia ludności w XX wieku, jakie zachodziły wokół dużych miast. Władysław W. Łagodziński, wiceprezes PTS Podjęła dyskusję

naukową na temat stanu i przyszłości metropolii w świetle omawianego czynnika. Władysław W. Łagodziński w swoim wystąpieniu pt.: „Tworzenie statystycznego obrazu metropolitalnego ośrodka miejskiego na przykładzie metropolii warszawskiej” naszkicował obraz metropolii wskazując zakres podmiotowy i przedmiotowy oraz narzędzia opisu obszarów metropolitalnych. Zaprezentował mierniki i ich źródła, które charakteryzują i klasyfikują metropolie oraz są podstawą obserwacji rozwoju gospodarczego, kapitału ludzkiego i społecznego oraz jakości życia ich mieszkańców.

Z kolei w prezentacji pt.: „Miasta i obszary metropolitalne w statystyce publicznej” Dominika Rogalińska przedstawiła kierunki, którymi zmierza polska statystyka publiczna w celu zapewnienia informacji o miastach i obszarach metropolitalnych. Prelegentka przedstawiła zarys sytuacji i inicjatyw podejmowanych na szczeblu europejskim w zakresie statystyki miejskiej, takich jak: program monitoringu miast Urban Audit, wprowadzenie klasyfikacji według stopnia urbanizacji i delimitacji obszarów metropolitalnych na poziomie NUTS 3. Omówiła również działania na polu krajowym, stanowiące odpowiedź na wzrastającą rolę miast, w tym podejmowane przez GUS prace badawcze i metodologiczne w tym obszarze.

W ramach statystycznego ujęcia zmian zachodzących w regionach, w których delimituje się obszary metropolitalne, Arnaud Degorre z Regionalnego Narodowego Instytutu Statystyki i Badań Ekonomicznych (INSEE) w Lille oraz Małgorzata Rybak z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy przedstawili analizę porównawczą opisującą

Władysław W. Łagodziński, wiceprezes PTS

sytuację społeczno-gospodarczą województwa kujawsko-pomorskiego i francuskiego regionu Nord-Pas-de-Calais.

„Metropolia - sposób na rozwój regionu”

Zagadnienia poruszane w tym zakresie tematycznym oraz dyskusja nad rozwojem obszarów metropolitalnych, wzbudziła zainteresowanie i zaowocowała wieloma wnioskami, których wdrożenie z pewnością pozwoliłoby na efektywniejszy rozwój regionu, wzrost konkurencyjności oparty na silnych wewnętrznych więzach wielopłaszczyznowej współpracy gospodarczej,

społecznej i instytucjonalnej podejmowanej ponad granicami administracyjnymi oraz na przeciwdziałanie negatywnym skutkom przebiegu procesów metropolizacyjnych. Prelegenci zaprezentowali wyniki badań prowadzonych w obszarach: rynku pracy, przedsiębiorczości, transporcie i budownictwie. Czynnikiem mającym istotny wpływ na rozwój regionu z tworzącą się lub funkcjonującą metropolią, szczególnie w kontekście ośrodków policentrycznych, jest sposób zarządzania. Co miało również swój wyraz podczas spotkania.

Prof. dr hab. Zenon Wiśniewski z UMK w Toruniu wygłosił referat pt. „Efektywność aktywnej polityki rynku pracy w metropoliach i na peryferiach” przedstawiający wyniki analiz dotyczące efektów aktywnej polityki rynku pracy w metropoliach i na peryferiach, na przykładzie Torunia i powiatu wąbrzeskiego. Polityka rynku pracy nakierowana jest głównie na rozwiązywanie problemów strukturalnych rynku pracy i poprawianie skuteczności jego funkcjonowania. Stąd niezbędna jest ewaluacja programów zatrudnienia a przedstawione wyniki badań nabrały szczególnego znaczenia w kontekście rozwoju regionu.

Prezentacja prof. dr hab. Andrzeja Cieslika i dr Bartłomieja Rokickiego z Uniwersytetu Warszawskiego pt.: „Rola międzyregionalnej sieci transportowej w rozwoju polskich obszarów metropolitalnych” zawierała wyniki prowadzonych badań w tym zakresie. Wskazują one na zagrożenia jakie niesie za sobą rozwój sieci, dotyczące pogłębienia się już istniejących różnic w rozwoju gospodarczym pomiędzy poszczególnymi regionami oraz przeciwdziałaniu wykształcania się obszarów metropolitalnych na terenach wschodniej Polski.

W opracowaniu pt.: „Metropolia bydgosko-toruńska jako czynnik wzrostu budownictwa mieszkaniowego w świetle danych GUS 1996-2011” prof. dr hab. Roman Rudnicki i Paweł Brodowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, zaprezentowali przestrzenne zróżnicowanie oraz kierunki rozwoju budownictwa mieszkaniowego w województwie kujawsko-pomorskim, ze szczególnym

uwzględnieniem budownictwa mieszkaniowego w obrębie planowanej w KPZK 2030 Metropolii Bydgosko-Toruńskiej. Badaniu poddano szereg miar oraz wskaźników, a jego wyniki mogą stanowić podstawę do rozważań nad delimitacją obszaru w województwie kujawsko-pomorskim.

Przedstawiciele pracodawców dr Maria Karwowska i dr Paweł Neumann z firmy KarStanS Sp. z o.o. w referacie pt.: „Współzależność rozwoju obszarów metropolitalnych i biznesu” wskazali na wpływ postępującego procesu koncentracji szeroko rozumianych innowacji, inwestycji rzeczowych oraz kapitału ludzkiego na kształtowanie się i pogłębianie się wspomnianej w tytule współzależności. Przedstawili również korzyści jakie płyną z tego procesu, np. w kontekście wzrostu wartości dodanej wytwarzanej w regionie.

Konferencja stanowiła doskonałą okazję do poszerzenia wiedzy w zakresie stosowa-

nych metod badawczych i opracowywania wyników badań, zapoznania się z aktualnym zapotrzebowaniem na informację statystyczną oraz podkreśliło wagę współpra-

Uczestnicy konferencji

cy pomiędzy instytucjami sprzyjającymi rozwojowi i budowaniu pozytywnego obrazu regionu. Spotkanie służyło przede wszystkim praktycznej realizacji jednego z celów statutowych PTS tj. upowszechnianiu wiedzy statystycznej w społeczeństwie.

Materiały z konferencji są dostępne u organizatorów oraz na stronie internetowej konferencji:

<http://www.stat.gov.pl/bydgoszcz/konferencja.html>

Wioletta Zwara

PTS Oddział w Bydgoszczy
Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Statystycy Polscy

Publikacja *Statystycy polscy* ukazała się w 100. rocznicę utworzenia Polskiego Towarzystwa Statystycznego z myślą upamiętnienia pracowników nauki i praktyków, którzy w szczególny sposób utrwaliли się na kartach historii statystyki. Wpisuje się ona w ten jubileusz jako swoisty dokument, a jednocześnie jest dowodem uznania dla osób, które swoją pracą, postawą i osiągnięciami tworzyły jego treść i przesłanie.

Znajduje się w niej 85 biogramów osób, które wniosły istotny wkład do rozwoju polskiej myśli i praktyki statystycznej w okresie od początku XX wieku do czasów współczesnych.

Książka powstała z inicjatywy PTS oraz GUS. A zespół redakcyjny tworzą: Mirosław Krzyśko (przewodniczący), Wojciech Adamczewski, Kazimierz Kruska, Bożena Łazowska.

